

Λιλιούρη
Β. Ηωείρου 32
45333 Ιωάννινα

Τι σημαίνει σοσιαλισμός

Κατευθυντήριες γραμμές για την κοινωνία και τον άνθρωπο

(σημεία για μια προσέγγιση)

Το ΠΑ.ΣΟ.Κ. είναι ένα σοσιαλιστικό Κίνημα. Οι βασικές παραδοχές που προσδιορίζουν τον χαρακτήρα του ως σοσιαλιστικού είναι οι εξής:

- Πρώτη, ότι η κοινωνία αποτελείται από τάξεις (κατηγορίες, στρώματα...) με συμφέροντα που, δομικά ή συγκυριακά, είναι αντιτιθέμενα μεταξύ τους. Έπεται η παραδοχή ότι η ιστορία της κοινωνίας είναι ακριβώς η ιστορία της πάλης των τάξεων (πάλη με βάση τα συμφέροντά τους όπως αυτά υπάρχουν και όπως αυτές, δηλ. οι τάξεις, τα αντιλαμβάνονται).

- Δεύτερη, ότι στη βασική αντίθεση που κυριαρχεί στον πλανήτη, εδώ και 2-3 αιώνες, αυτή δηλ. μεταξύ των δυνάμεων του κεφαλαίου και των δυνάμεων της εργασίας, τάσσεται ανεπιφύλακτα με τις δεύτερες.

- Τρίτη, ότι σκοπός του είναι να μετασχηματίσει τη σημερινή κυρίαρχη κατάσταση πραγμάτων στα πλαίσια του ελληνικού κοινωνικού σχηματισμού σε μία κατεύθυνση άρσης της κυρίαρχης αντίθεσης. Κατεύθυνση μετασχηματισμού με βάση τη λογική ότι "οι καθολικές σχέσεις δεν μπορούν να υπάγονται κάτω από τα άτομα αλλιώς, παρά με το να υπάγονται κάτω από όλους". Ακόμη, ότι σ' αυτή την προσπάθεια όρος αναγκαίος είναι οι δημοκρατικές διαδικασίες συμμετοχής και ευρείας συναίνεσης, όπου τα μέσα δεν θα αγιάζονται από κανένα σκοπό.

Αυτές οι τρεις συνθήκες-παραδοχές ΜΑΖΙ είναι ικανές και αναγκαίες για τον, σε θεωρητικό επίπεδο, σοσιαλιστικό χαρακτήρα ενός Κινήματος.

* * * * *

Οι παραπάνω γενικές παραδοχές αναφέρονται/συνεπάγονται κάποιες άλλες επί μέρους, σχετικές με το αρκετά σύμπλοκο κοινωνικό γίγνεσθαι. Οι βασιλιότερες απ' αυτές είναι:

✓ α) Ότι η δημοκρατία, όλο και λιγότερο αντιπροσωπευτική, όλο και περισσότερο συμμετοχική, είναι ο ακρογωνιαίος λίθος της πολιτικής γιατί "οι περιστάσεις φτιάχνουν τους ανθρώπους, όπως ακριβώς οι άνθρωποι φτιάχνουν τις περιστάσεις!"

✓ β) Ότι η πολιτική δεν είναι υπόθεση επαγγελματιών, αλλά μιá διαδικασία που αφορά και αναφέρεται στο σύνολο της κοινωνίας (επομένως σ' όλες τις τάξεις αλλά και σ' όλα τα άτομα που τις απαρτίζουν) όντας μιá πρακτική και μιá εμπειρία συνεχής και καθημερινή.

✓ γ) Ότι η παραγωγική διαδικασία αναπτύσσεται στη βάση της επιδίωξης να διευρύνεται όλο και περισσότερο ο κοινωνικός έλεγχος των μέσων παραγωγής. (Κοινωνικός: όχι μόνο δηλ. αυτών που τα χρησιμοποιούν).

✓ δ) Ότι το κράτος, ως συγκεκριμένη συμπύκνωση του συσχετισμού των ταξικών δυνάμεων, μεταφέρει όλο και περισσότερο τις αρμοδιότητές του στο επίπεδο της κοινωνίας όχι μόνο των πολιτών αλλά και των τάξεων.

✓ ε) Ότι, σε σχέση με το εποικιόδομημα, η γνώση θεωρείται κτήμα της κοινωνίας συνολικά και επομένως παρέχεται χωρίς κοινωνικές διακρίσεις είτε θεσμικού, είτε οικονομικού, είτε πολιτισμικού, είτε οποιουδήποτε είδους χαρακτήρα.

✓ στ) Ότι το ζήτημα του περιβάλλοντος, δηλ. οι σχέσεις της κοινωνίας με τη φύση δεν μπορεί να εξακολουθούν να υπάρχουν βασιζόμενες στην κυρίαρχη λογική της ανάπτυξης, αλλά πρέπει να ιδωθούν μέσα από ένα πρίσμα του ανθρώπου-μέσα-στη-φύση.

Οι παραπάνω επί μέρους παραδοχές συνιστούν ένα πλαίσιο με βάση το οποίο μπορούμε να διαγράψουμε ορισμένες κατευθυντήριες γραμμές τόσο για την κοινωνία όσο και για τον άνθρωπο, πάντα σε σχέση με τις επιδιώξεις ενός σοσιαλιστικού Κινήματος.

Α. Σε σχέση με την κοινωνία:

α) Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι σύγχρονες κοινωνίες τείνουν όλο και περισσότερο να έχουν παγκόσμιο χαρακτήρα. Οι επί μέρους λύσεις επομένως, δεν μπορεί να είναι αποτελεσματικές στο μέτρο που δεν καλύπτουν όλα τα αίτια που δημιουργούν τα προβλήματα (ποιοτικού αλλά και ποσοτικού χαρακτήρα, σε εθνικό αλλά και σε υπερεθνικό επίπεδο).

β) Στις διαδικασίες του γενικότερου κοινωνικού γίγνεσθαι (δηλ. στα πλαίσια της πάλης των τάξεων) η ύπαρξη και η τήρηση "κανόνων του παιγνιδιού," τόσο στα πλαίσια νομοθετικής όσο και άλλων επί μέρους ρυθμίσεων, είναι πρωταρχικής σημασίας. Κανόνες βέβαια που δεν είναι κοινωνικά ουδέτεροι αλλά που ωστόσο είναι κανόνες.

γ) Σε σχέση με το (β) η κατοχύρωση της δυνατότητας κοινωνικής συμμετοχής σε όλο και περισσότερους τομείς και επίπεδα λήψης αποφάσεων αλλά και ελέγχου, διασφαλίζει την ευρύτερη δυνατή αποδοχή ειδικά σε μιά μακρά πορεία σύνθεσης δευτερευουσών αντιθέσεων.

δ) Η σταθερή επιδίωξη σύνθεσης των κάθε φορά επί μέρους συμφερόντων και η ένταξή τους στην κυρίαρχη αντίθεση. Μιά επιδίωξη που έχει βασικό μειονέκτημα την κατακερματισμένη παραγωγική βάση (αγορά εργασίας κ.λπ.) και βασικό πλεονέκτημα (προς αξιοποίηση ασφαλώς!) τις δυνατότητες σε επίπεδο γνώσης και επικοινωνίας.

ε) Η επιδίωξη της ιδεολογικής ηγεμονίας από τις δυνάμεις της εργασίας προϋποθέτει την κατοχύρωση στην πράξη της ελεύθερης διακίνησης των ιδεών. Οι ιδέες δεν μπορούν βέβαια να καταταγούν, αφηρημένα, σε καλές και κακές, αλλά να χαρακτηριστούν κοινωνικά σε συνάρτηση με το ποιούς και τί εκφράζουν.

(Τα παραπάνω θα ήταν ελλιπή και όχι πολύ χρήσιμα αν δεν αναχθούν στο επίπεδο της ελληνικής κοινωνίας, πράγμα που ωστόσο ξεπερνάει τις προθέσεις αυτού του σημειώματος).

* * * * *

Β. Σε σχέση με τον άνθρωπο:

α) Η κατανόηση ότι είναι μέρος ενός ευρύτερου συνόλου, του κοινωνικού, σε σχέση με το οποίο πρέπει να βλέπει τη λειτουργία του με τη διαμεσολάβηση της ταξικής του θέσης. Με άλλα λόγια η κατανόηση ότι είναι ένα κοινωνικό ον ενταγμένο σε μία συγκεκριμένη ταξική κοινωνία.

β) Η λειτουργία του μέσα στα συγκεκριμένα κοινωνικά πλαίσια, δεν συνεπάγεται αποκλειστικά ΕΝΑ ιδεολογικό ούτε, πολύ περισσότερο πολιτικό πρότυπο αναφοράς, αφού "δεν είναι η συνείδηση που διαμορφώνει τη ζωή αλλά η ζωή τη συνείδηση".

γ) Η συνειδητοποίηση του γεγονότος ότι είναι ταυτόχρονα ον κοινωνικό και βιολογικό και ότι, επομένως, πρόκειται για μία αναπαλλοτρίωτη μοναδικότητα. Αναγνωρίζοντας το δικαίωμα του ε-αυτού του στη διαφορά, ταυτόχρονα (πρέπει να) το αναγνωρίζει και στον άλλο.

δ) Η κατανόηση της ιστορικότητας των εννοιών και, βέβαια, του πεπερασμένου της κοινωνικής ζωής. Έτσι π.χ. θα αρνηθεί να θεωρήσει ως φυσικό ή αιώνιο τον κοινωνικό καταμερισμό εργασίας.

ε) Η παραδοχή της προτεραιότητας της γνώσης απέναντι στην ιδεολογία (σε συνάρτηση και με το (δ)). Με βάση αυτή την παραδοχή, και μην αγνοώντας ότι η γνώση είναι πάντα προς κατάκτηση, θά είναι ελεύθερος να αποφασίζει έχοντας συνείδηση.

* * * * *

Ελπίζω και να μην είμαι εκτός θέματος και να έχω δώσει κάποια ερεθίσματα στην προσπάθεια που γίνεται.

Συντροφικά

Ντίνος Σιλιάκης